

**Zlomová období ruské kultury
z pohledu literatury
(Karamzin, Leskov, Merežkovskij, Babel)**

Kolektivní monografie

Editor Josef Dohnal

Česká asociace slavistů
Ústav slavistiky FF MU
Tribun EU
Brno 2017

Recenzovali:

проф. Елена Валерьевна Абрамовских, др. ф. н.
prof. PhDr. Oldřich Richterek, CSc.

Vychází péčí České asociace slavistů
ve spolupráci s Ústavem slavistiky FF MU.

© Tribun EU, s. r. o., 2017

ISBN 978-80-263-1306-9

Obsah

Úvodem (*Josef Dohnal*) 5

NIKOLAJ MICHAJLOVIČ KARAMZIN

Магдалена Домбровска

Заметка Н. М. Карамзина «О московском землетрясении 1802 года»
в структуре «Вестника Европы» 11

Петр Глушковский

Польское восприятие «Истории государства Российского»
Н. М. Карамзина 21

Любомир Гузи

Н. М. Карамзин — автор первой «читабельной «Истории» Отечества»
в духе «риторико-декламационной прозы» во время надлома
монархических ценностей 31

Любовь Ивановна Юрченко — Андрей Сергеевич Миносян

Экологические аспекты культуры этноса в творчестве Н. Карамзина ... 43

Лариса Петровна Казанская — Ольга Георгиевна Каменская

К вопросу о способах выражения авторской модальности в текстах
Н. М. Карамзина 51

Radomír Vlček

Hodnota člověka v pojetí Nikolaje Michajloviče Karamzina
a Sergeje Semjonoviče Uvarova 59

NIKOLAJ SEMJONovič LESKOV

Марта Лукашевич

Христианские ценности и предубеждения в повести Николая
Лескова *Полунощники* 77

Иво Поспишил

Насущные вопросы лескововедения, Лесков в чешской среде 87

Ольга Вадимовна Стукалова — Елена Петровна Олесина

Особенности восприятия классической русской литературы
(на примере творчества Н. С. Лескова) 99

Беата Трояновска

Платоновская проза сквозь призму литературных ценностей
Николая Лескова 113

DMITRIJ SERGEJEVIČ MEREŽKOVSKIJ**Светлана Самуиловна Дикарева – Наталья Павловна Иванова**

Культурный ценностный концепт «Человечество» в наследии
В. И. Вернадского и Д. С. Мережковского на рубеже XIX–XX веков . . . 123

Jadwiga Gracla

Nowy odchodzący świat. Wczesna dramaturgia Dymitra Miereżkowskiego . . 135

Андреа Громинова

Рецепция литературного творчества и критической деятельности
Д. С. Мережковского в словацком литературно-культурном контексте . . 143

Алексей Александрович Холиков

Ценностный канон восприятия поэзии Д. С. Мережковского 151

Наталья Геннадьевна Коптелова

Д. С. Мережковский о двойничестве в художественном мире
Ф. М. Достоевского (на материале книги «Л. Толстой и Достоевский») . . 161

Симона Корычанкова

Д. С. Мережковский и зарождение символизма 169

Pavel Lyssakov

Dmitry Merezhkovsky and Fedor Sologub on the Gogolian Problem
of *Poshlost'* 179

ISAAK EMMANUELOVIČ BABEL**Йозеф Догнал**

Параллельные тематические пласты как аксиологическая ось
в «Конармии» И. Бабеля 193

Marianna Figedyová

Konštanty a premenné vo videní sveta v cykle Odeské poviedky 203

Милан Гурчинов

Вредноста на литературното наследство на Исак Бабель во неговото
и во нашето време 209

Úvodem

Přelomová období v životě společnosti nesou vždy pečeť pochyb, diskusí, váhání a znejistění, jsou rozporná tím, jak na jedné straně nutí k tomu, aby se něco stalo, na straně druhé jako by ale současně brzdila příliš energické síly a hledala to, o co se lze opřít jako o něco stálého. Je to vždy hledání cesty mezi evolucí a revolucí, ale také doba nutící k zamyšlení nad tím, zda budoucnost, která má vždy několik možných scénářů, bude „lepší“ nebo „horší“ než to, co je a co bylo. Lidskou přirozeností je očekávat spíše to lepší, ne vždy se tak však stane.

Taková období jsou dobou zkoušek odolnosti a síly jak společnosti, tak jedince. Jsou také dobou, kdy je odpovědností intelektuální a kulturní elity (nebojme se toho výrazu, má a měl vždy svoje opodstatnění, pokud je ovšem ona vrstva za elitu považována na základě smysluplných kritérií, nikoli díky povrchním příznakům, jak tomu je v mnoha případech tzv. celebrit) včas vidět, slyšet, vnímat a artikulovat své pocity i myšlenky, vést sebe i ostatní k zamyšlení, k diskusí, k sebereflexi i reflexi, vnímat kontexty historické, sociální, kulturní, ekonomické i psychologické, protože koneckonců vše budou prožívat zcela individuálním způsobem jedinci, na které události dopadnou jedinečným, jen je samotné postihujícím způsobem, byť, jak např. praví H. Taine ve své Filozofii umění, jedinec je členem „stáda“.

Platí to nejen pro anticipaci toho, co se rýsuje jako neurčitý obrys budoucího, ale i pro reflexi toho, co již probíhá nebo proběhlo. I v takové situaci je kritický pohled potřebný, zvláště pak, není-li to pohled „stádní“, ale poučený historií, obohacený názorovou jasností, vedený vědomím, že jednostrannost v hodnocení je jen kýženou ideologickou konstrukcí, anebo mentální leností.

Ne náhodou je hlas intelektuální elity tak často podceňován, případně napadán a odsouván do marginálnosti těmi, kdo si význam plurality vidění reality, význam zobecnění historické zkušenosti lidstva, anebo tušení rizik budoucího vývoje nechtějí připustit buď proto, že jim nedorostli, že se do nich nedomysleli, anebo proto, že z nich sami mají strach, ale jejich jednostranná zaslepenost je nutí negovat je, odsunout je ze zorného pole ostatních, případně je zlikvidovat (někdy včetně toho, kdo je nositelem „nepříjemného“ názoru). Příklady pro to se dají najít v historii každé společnosti, každého národa. Platí-li, že historie je onou příslovečnou magistrou vitae, pak je třeba se vrátit i do minulosti a hledat v ní osobnosti, které v přelomových dobách žily a do své doby se zapsaly právě jako ti, kdo – více či méně vědomě – ovlivnily ostatní tím, jak byly schopny pojmenovávat dění kolem sebe, a to nikoli jednostranně,